

Marschalkó Zsolt

Holdkirály

Játék 2 részben

Szereplők:

FRIGYES Főherceg, majd II. Frigyes néven Poroszország királya
VOLTAIRE francia író, filozófus
WILHELMINA Bayreuth őgrófnője, Frigyes nővére
FRIGYES VILMOS Poroszország királya / MANSTEIN tábornok
DORIS RITTER / KATHARINA MAYR, Wilhelmina komornája
KATTE hadnagy / KIEL hadnagy
HIRSCH kereskedő
STROM | udvaroncok
MOLENBÖCK |
CAFFARELLI kasztrált operaénekes
EZREDES
KAPITÁNY

A történet Poroszországban és Párizsban játszódik 1740 körül.

I. JELENET

(Berlin, Királyi Palota)

FRIGYES VILMOS Magas?

HIRSCH ...mint egy kölyöksziráf...

FRIGYES VILMOS Hülye!

HIRSCH Én inkább korlátoltnak mondanám, Felsőg.

FRIGYES VILMOS Maga barom! Mikor láttam én zsiráfot?! Király vagyok, nem akadémikus! Őrbódéba befér?

HIRSCH Attól tartok, felség...

A szerző a művet a Soproni Petőfi Színház drámairó ösztöndíjasaként írta a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Színházi Dramaturgok Céhe támogatásával. (A szerk.)

FRIGYES VILMOS *(elégedett)* Remek! Maga csak ne féljen semmitől, Hirsch, amíg ilyen fickókat szállít. Válla?

HIRSCH Azt hiszem, új zubbonyt kell varratni...

FRIGYES VILMOS Jó! Karja?

HIRSCH Húsz évig volt mészáros.

FRIGYES VILMOS Csípő?

HIRSCH Nyolc gyermeke van, Felség.

FRIGYES VILMOS *(ordít)* Ökör! Nem ezt kérdeztem!

HIRSCH Különleges méretű nadrágra is szükség lesz ...meg sapkára...

FRIGYES VILMOS *(őryöng)* Rohadt civil! Egy katonának sisakja van, mikor tanulja már meg?! *(botjával veri Hirschet)*

HIRSCH *(menekül)* Kegyelem, Felség!! *(végső kétségbeesésében)* ...van még egy lengyel is!

FRIGYES VILMOS Gyűlölöm a polyákokat!

HIRSCH Még ennél is magasabb!

FRIGYES VILMOS *(abbahagyja a püfölést)* Mennyivel?

HIRSCH Egy negyed sap... egy negyed sisaknyival ...És szőke...

FRIGYES VILMOS *(leengedi a botját)* Na, végre, valami ... Iszik?

HIRSCH Szerzetes volt...

FRIGYES VILMOS Micsoda? ...Azzal mer ideállítani?! ...Legközelebb majd egy püspökkel!

HIRSCH *(tapasztalt)* Ha nem ismerném a porosz hadsereg hatékony kiképzési módszereit, dehogy bátorodnék...

FRIGYES VILMOS *(megenyhül és szinte álmodozva néz ki az ablakon)* Igaza van, Hirsch! Nincs annál magasztosabb királyi küldetés, mint erős, legyőzhetetlen haderőt nevelni, amely egyszer talán valóra váltja legszebb reményeinket. Gigászok csatája a törpék ellen. Képzelve el óriás-seregem, a germán félistenek... *(valakit megpillant az utcán, ordít)* Hé! Maga lotyó! Hát mé' nem megy már haza a kölykeihez? Mit flangál itten? Be az ágyba az emberrel, aztán mindent bele! Kell a férfi! Kell a katona! Kell a fegyver! *(az ablakon kihajolva pisztolyával lövöldöz vaktában)* Alattvalóim! Berliniek! Én, minden poroszok királya ezúton megparancsolom, hogy tartsatok haza és csináljatok gyerekeket! Férfiakat akarok! És nőket, akik majd férfiakat szülnek! Iparodjatok, hülyék!... Szaladj te is, nyomorék, remélem, csak a lábad van fából!

(Csend. Hirsch megdermed a rémülettől, mert a fegyver csöve felé irányul)

FRIGYES VILMOS Ebben az országban mindenki bolond, rajtam kívül! *(mintha mi sem történt volna)* Szóval, iszik az a polyák?

HIRSCH Azt hiszem nem ...Felség...

FRIGYES VILMOS Eh! ...Két korsó rajnai bort utaljanak ki neki ...naponta... *(leteszi a pisztolyt)*

HIRSCH Igenis, felség!

FRIGYES VILMOS Jól van, Hirsch! Elmehet! Maga a legügyesebb ügynököm. Ha kikeresztelkedik, talán még pénzügyminisztert is csinállok magából...

HIRSCH Köszönöm, Felség, de ha szabad megjegyeznem...

FRIGYES VILMOS Grófi címről szó sem lehet!

HIRSCH Jelentéktelenebb összegre gondoltam, Uram ...amit gazdasági szakemberek árnak neveznek... az újoncok után járó illetmény, ugye...

FRIGYES VILMOS Na, igen ...gondolom, a szokásos megteszi.

HIRSCH (*hajlong*) Lekötelez...

FRIGYES VILMOS (*ír, majd átadja a nyugtát*) Meghiszem azt! Az amszterdami porosz követ éves fizetése. A kincstár meg üres!

HIRSCH Valamit valamiért...

FRIGYES VILMOS Maga itten ne bölcselkedjen! Maga csak gyűjtse ezeket a derék legényeket, a többi az én dolgom! Én vagyok a király, vagy mi a fene?

HIRSCH Megteszem, ami szerény képességemből telik.

FRIGYES VILMOS Az kevés! Több kell!

HIRSCH Rendben! Akkor hívom a sógorom is.

FRIGYES VILMOS Az egész pereputtyát rendelje alá a szent célnak! A spionjait, az adósait, a szatócsát, mindenkit!

HIRSCH (*hátrál az ajtó felé*) Felség!...

FRIGYES VILMOS A képességeit pedig ismerjük: emlékszünk, amikor eladta azt a fehér szamarat jelentős felárral a gothai apátnak, mondván, hogy az egy albínó zebra.

HIRSCH Szabadjon pontosítanom...

(*Távoli fuvolaszó*)

FRIGYES VILMOS (*halkan*) Katonazene ...Menetelnek a katonáim ...A hőseim, a félisteneim. Hatalmasak, sudarak, a föld döng a talpuk alatt ...Bal, jobb, bal! ...Bal, jobb, bal!... (*felemeli a pisztolyt*) Gyerünk!

HIRSCH (*sután botladozik*) Bal, jobb, bal!... Bal, jobb, bal!...

FRIGYES VILMOS (*díszlépés*) Bal, jobb, bal!... Egyenes derék, hasat behúzni!...

HIRSCH (*rémülten, antikatoná*) Húzom!... Bal, jobb, bal...

FRIGYES VILMOS Fegyvert... váll-hoz!

HIRSCH Felség, sajnós, nincs fegyverem...

FRIGYES VILMOS (*megcélozza Hirschet*)

HIRSCH (*mintha puskát tartana a kezében*) Már megtaláltam!... Bal, jobb, bal...

FRIGYES VILMOS Hátra... arc!

HIRSCH (*kettőt pördül*) Jobb, bal, jobb... Jobb, bal, jobb... Szabadjon megjegyeznem, Felség...

FRIGYES VILMOS Kuss! Pofa be! Nem tűröm az engedetlenséget!

HIRSCH (*a fal megállítja*) Egy „Jobbra át!”-ot, engedelmével!...

FRIGYES VILMOS (*engedékeny*) Jobbra... át!... Gyerünk!... Ez a jelszavam: „Fegyelem, fegyelem, fegyelem!”

HIRSCH Azt hiszem, a Főherceg fuvolázik...

FRIGYES VILMOS Hülye! A katonazenészek gyakorolnak!

(*Halk, bánatos Adagio*)

FRIGYES VILMOS *(hallgatózik. A pisztolyt Hirsch fejéhez emeli)* Honnan veszed ezt a marhaságot?!

HIRSCH Mire gondolsz, Felség?...

FRIGYES VILMOS ...Hogy a Főherceg ...zenél?

HIRSCH *(ijedt)* Az én szakmámban a jóléti szűzesség, ugye...

FRIGYES VILMOS Mit mondanak róla a népek? *(Hirsch torkát szorongatja)* Beszélj!

HIRSCH *(juldoklik)* ...Hogy milyen okos, szeretetreméltó fiatalember...

FRIGYES VILMOS Baromság! Egy leendő királyt ne szeressenek, hanem rettegjenek tőle!

HIRSCH Művelt, jártas a tudományokban...

FRIGYES VILMOS Minek? Ismerje a Szolgálati Szabályzatot, és kész!

HIRSCH ...a művészetekben...

FRIGYES VILMOS Majd festőkre meg csepűragókra költi az állam pénzét!

HIRSCH ...verseket ír, tanulmányokat... Tudósokkal, írókkal levelez. Voltaire úrral például: nagy csodálója...

FRIGYES VILMOS Hát az meg ki a fene?

HIRSCH Egy francia.

FRIGYES VILMOS *(örjöng)* Micsoda?! Kitekerem a nyakát! *(ordít kifelé az ablakon és lövöldöz)* Menjenek haza! Katonát akarok! Rengeteg katonát! Hülyék! Mit bámultok?!

Hátra arc! Futólépés! Mi lesz már?!

HIRSCH *(iszkol kifelé)* Alázatos szolgája, Felség!

2. JELENET

(A Főherceg lakosztálya)

FRIGYES VILMOS *(be)*

FRIGYES *(leteszi a könyvet és feláll)* Felség!...

FRIGYES VILMOS *(legyint)* Maradj csak, fiam! ...Mit olvasol?

FRIGYES Ovidius költeményeit.

FRIGYES VILMOS Értem ...Ez az én életemből kimaradt ...De hát az államügyek...

FRIGYES Fáradtnak tűnik, Felség.

FRIGYES VILMOS Öregszem, lehet, hogy nincs már sok hátra...

FRIGYES De, Felség!...

FRIGYES VILMOS Hagyd csak! Ez az élet rendje. Azon gondolkodtam, milyen keveset is beszélgettünk az elmúlt időben. Alig tudok rólad valamit. Lassan már csak a hivatalos ceremóniákon találkozunk.

FRIGYES Megtisztel...

FRIGYES VILMOS Követni fogsz a trónon. Király leszel. Azt mondják *(mosolyog)*, afféle „tudós király.”

FRIGYES Kiváló mestereim vannak.

FRIGYES VILMOS Úgy tudom, írogatsz is...

FRIGYES Apróságokat... Kisebb költeményeket...

FRIGYES VILMOS Miféléket?

FRIGYES Epigrammákat, szonetteket... arról, ami a szívemet nyomja...

FRIGYES VILMOS És mi nyomja a szívedet?

FRIGYES Felség, olyan ez a lakosztály, mint egy börtön. Fogolynak érzem magam. Mindenhová csak kísérettel mehetek...

FRIGYES VILMOS Féltetek, fiam. Te vagy a trónörökös. Nem akarlak elveszíteni.

FRIGYES Egyedül vagyok...

FRIGYES VILMOS Egy uralkodó mindig magányos.

FRIGYES Utazgatni szeretnék, világot látni...

FRIGYES VILMOS *(átöleli a vállát és így állnak az ablak előtt)* Nézd! Amerre ellátsz, mindenféle emberek. Aratnak, építenek, tehenet fejnek, lovat patkolnak ... De innen nézve csak akkorák, mint egy hangya... Az egész világ egy nagy hangyaboly. Ha nincs fegyelem, ha nincs rend, ha nincs egy központi erő, mely összefogja és irányítja őket, akkor csak loholnak céltalanul... Érted?

FRIGYES Értem...

FRIGYES VILMOS Tanuld meg a fegyelmet, hogy te is fegyelmezhes!

FRIGYES Igenis, Felség!

FRIGYES VILMOS A múltkoriban hallottalak fuvolázni. Szépen játszol...

FRIGYES Megtisztel...

FRIGYES VILMOS Nem is tudtam, hogy a zenéhez is értesz.

FRIGYES Üres óráimban gyakorolgotok.

FRIGYES VILMOS Nekem soha nem volt türelmem hozzá.

FRIGYES Nem olyan ördögösség...

FRIGYES VILMOS *(felemeli a fuvolát)* Szép hangszer.

FRIGYES Párizsból hozattam.

FRIGYES VILMOS Biztos drága lehetett...

FRIGYES Hát, nem volt olcsó... Voltaire úr is biztatott, hogy sokrétűen képezsem magam.

FRIGYES VILMOS Voltaire úr?...

FRIGYES Az eszményképem. A század legnagyobb gondolkodója. Arisztotelész, Szophoklész és Homérosz egyszemélyben. Rendszeresen levelezünk: tanácsokkal lát el, javítgatja a verseimet, történelmi munkáimat...

FRIGYES VILMOS Igen...

FRIGYES Egy szellem-óriás, a legtöbb művét már elolvastam.

FRIGYES VILMOS *(szímatol)* Mi ez a fertelmes bűz?

FRIGYES *(az asztalra mutat)* A reggelim, Felség... Amennyiben annak lehet nevezni. A lakosztályomba kérettem, annyira resteltem mások előtt: néhány rohadt káposztalevél, amit már megrágtak az egerek...

FRIGYES VILMOS *(tébolyultan verni kezdi a fuvolával a főherceget)* Azt hiszed, te barom, hogy a csatatéren majd tálcán hozzák neked a tizenkét fogásos reggelit? Elzabálná-

tok az állam vagyonát, mi? Arra lenne eszed! Meg fuvolát hozat! Párizsból! Minek, te, hülye?! Minek?!

FRIGYES *(rémülten védekezik)* Kegyelem, Felség!

FRIGYES VILMOS *(veri a fuvolával)* Kinyomom a szemét! Megölöm! Megölöm! *(a rohadt káposztalevelet tömi Frigyes szájába)* Zabáld, te ökör! Zabáld!

FRIGYES *(öklendezik)* Segítség!

FRIGYES VILMOS *(a függönyzsinórral fojtogatja)* Utazni akar! Pénzt költeni! Ezt most megeszed! *(valami kéziratot markol föl az asztalról és azt is próbálja Frigyes szájába tölteni)* Meg ezt is!

FRIGYES Az ujjam!!

(Strom és Molenböck be, megpróbálják a Főherceget megvédeni. Dulakodnak...)

MOLENBÖCK Csillapodjon, Felség!...

STROM Az Isten szerelmére!!

FRIGYES VILMOS Megölöm ezt a barmot! Takarodjatok, hülyék!

(Strom és Molenböck nagy nehezen kivonszolják a félholt Főherceget)

3. JELENET

(Palotakert)

FRIGYES Csak pár pillanat, szerelmem! Az őrség mindjárt ideér...

DORIS *(a rács túloldalán, Frigyes kezét fogva)* Féltetek...

FRIGYES Nem bírom tovább! Ez az ország egy börtön! Egy hatalmas, égboltozatú börtön! A király pedig...

DORIS ...felséges atyád...

FRIGYES ...felséges atyám pedig... eh... „Őrmesterkirály”... Egész Európa így ismeri... Őrmesterkirály...

DORIS ...Hagy menjek veled!

FRIGYES Nem lehet! Engem könnyen felismerhetnek, csak bajt hoznék rád.

DORIS De ha átérsz a határon...

FRIGYES ...azonnal érted küldeteket...

DORIS Ugye, szeretsz és soha nem hagysz el?

FRIGYES Szeretlek és soha nem hagylak el.

DORIS Megígéred?

FRIGYES Megígérem!

DORIS Holtomiglan-holtodiglan?

FRIGYES Holtomiglan-holtodiglan...

DORIS Jön az őrség! Vigyázz magadra, egyetlenem! Szeretlek!

FRIGYES Én is szeretlek, Doris!

4. JELENET

(Pajta a határ közelében)

FRIGYES *(mocskos egyenruhában, habzsol)* Mennyivel finomabb itt a káposzta, mint a királyi udvarban!

KATTE Valóban jól mondják, Felséges uram: az éhség a legjobb szakács!

FRIGYES És a szabadság, barátom! Mámoritóbb a legfinomabb bornál...

KATTE ...és a potsdami lányoknál... Bár ebben nem vagyok biztos...

FRIGYES Ha az Isten engedi, becsületemre mondom, ezt a parasztot kárpótolom valami módon! Mégiscsak megloptuk...

KATTE Ez... hm... erős kifejezés. Választhattunk az éhhalál és a káposzta közt. *(eszeget)* Szerintem jól döntöttünk.

FRIGYES Én, Frigyes főherceg, a porosz királyi trón várományosa, mint káposztatolvaj...

KATTE Gondolkozzunk logikusan: tulajdonképpen itt minden a királyé, tehát...

FRIGYES Nem, barátom! A királynak van népe és nem a népnek királya. ...ha majd egyszer...

(Elcsöndesednek)

KATTE *(iszik)* Nincs jobb ital a friss kútvíznél.

FRIGYES Egyszer majd meghívom ebédre.

KATTE Kicsodát?

FRIGYES Ezt a parasztot.

KATTE Jó... Mondjuk: meglepődik...

FRIGYES Mi az, hogy!...

KATTE Leesik a székről ...

FRIGYES Finom fácánlevessel kezdünk...

KATTE ...vaddisznósülttel folytatjuk...

FRIGYES ...valami halat utána...

KATTE *(rágcsálja a káposztát)* ...talán süllőt, vagy... *(mintha zajt hallott volna, suttogva)* Felség!...

(A falhoz hőködnek)

FRIGYES *(nézelődik)* Semmi... Talán egy nyúl...

KATTE *(a falhoz dőlve eszegeti a káposztát)* Kolléga... Neki is élnie kell, nekünk is...

FRIGYES Holnap már szabad földön leszünk, barátom...

KATTE Nehéz lesz Potsdam nélkül...

FRIGYES Visszajövünk és új országot építünk... jobbat és emberségesebbet...

KATTE Kibekkeljük ezt a rendszert, Felség!

FRIGYES ...ezt a rendszertelenséget...

KATTE Megvalósítjuk Voltaire úr eszméit.

FRIGYES Te hadügyminiszter leszel.

KATTE Felség, én Katte hadnagy szeretnék maradni... Az, aki voltam...

FRIGYES Közös dajkánk volt, mintha a testvérem lennél...

KATTE Megtisztel, de ez nem ok arra, hogy kegyeket osztogasson: címet, rangot...

Inkább lennék egy jó lovastiszt, mint egy rossz hadügyminiszter...

(Frigyes Vilmos, az Ezredes és a Kapitány be)

FRIGYES VILMOS Megvagtok, jómadarak! Dezertőrök! Szökésre semmi esély: körbevettük az épületet. Katte hadnagy! Adja át a kardját!

KATTE *(teljesíti a parancsot)*

FRIGYES VILMOS *(parancsolóan kinyújtja a kezét Frigyes felé)* Te is, te hülye!

FRIGYES *(átadja a kardját)*

FRIGYES VILMOS Ezredes úr! Bilincselje meg őket!

EZREDES *(kényszeredetten követi az utasítást)*

FRIGYES VILMOS *(dühös és diadalmas)* Azt hittétek, hogy megszökhetek előlem?! A világ végén is megtaláltak volna! Disznók! Barmok! Hülyék! *(felváltva veri Frigyes és Kattét)*

KAPITÁNY Kérem, Felség!...

FRIGYES VILMOS *(fenyegető)* Akar valamit mondani, kapitány úr?!

KAPITÁNY *(nagyot nyel)* Nem, Felség!...

FRIGYES VILMOS Ezredes úr! Állítsa fel a kivégző osztagot!

EZREDES *(megrökönyödve)* De, Felség!...

FRIGYES VILMOS Megtagadja a parancsot?!

EZREDES Szabadjon megjegyeznem...

FRIGYES VILMOS Ezredes úr! A törvény szerint mi a büntetése a katonaszökevénynek?

EZREDES *(kis csönd után, halkán)* Halál...

FRIGYES VILMOS Hangosabban, ha lenne szíves!

EZREDES Halál...

FRIGYES VILMOS Na, látja! Én, Frigyes Vilmos, Isten kegyelméből Poroszország királya, mint a hadsereg főparancsnoka dezertálásért golyó általi halálra ítélem ezt a két szökevényt, valamint nyilvános megszégyenítésül megfosztom őket tisztí rangjuktól. Az ítélet azonnal végrehajtandó.

FRIGYES Katte hadnagy a parancsomra cselekedett...

FRIGYES VILMOS Az lényegtelen! Ne húzzuk az időt!

KAPITÁNY De a Főherceg...

FRIGYES VILMOS A Főherceg a porosz hadsereg tisztje... volt, míg méltatlanná nem vált erre a rangra.

EZREDES Kérem Felségedet, vegye még egyszer fontolóra, hogy...

FRIGYES VILMOS Mióta veszi védelmébe az ezredes úr a dezertőröket?! *(kis csönd után)* A Főherceg büntetésének végrehajtását elnapolom: Berlin főterén hajtandó végre nagy nyilvánosság előtt okulásul és megszégyenítésül. A másik ítélet azonnal egzekválendő!

FRIGYES Ezt nem teheti, Felség!

FRIGYES VILMOS Majd te mondd meg, te hülye, hogy mit tehetek? Dezertőr!

Katte hadnagy! Kíván valamit mondani az utolsó szó jogán?

KATTE Nem, Felség!

FRIGYES Barátom!!

FRIGYES VILMOS Ezredes úr! Teljesítse a kötelességét!

EZREDES Igen, Felség!... *(Kattéval el)*

FRIGYES Gyilkos!

FRIGYES VILMOS *(leüti Frigyeset, majd, amikor az a földrerogy, rugdossa)* Te, hülye! A Porosz Királyi Hadsereg szégyene! Te mocsok! Gyere és nézd meg mi jár egy dezertőrnek! *(félrácigálja a Főherceget, az ajtóhoz vonzza és kényszeríti arra, hogy végignézzze barátja haláltusáját)*

EZREDES *(hangja kintről)* Kivégzőosztag, vigyázz!... Fegyvert... váll-hoz!... Tűz! *(Fegyverropogás)*

FRIGYES *(összeomlik)* Kattel!... Drága barátom!...

KAPITÁNY Uramisten!...

5. JELENET

(Osztott színen. Sötét)

FRIGYES *(börtönben. Balra, hátul, reflektorfényben. Ír)* Kedves Mester! Megkaptam könyvküldeményét s mondhatom, nagy öröömre szolgált. Köszönet érte! Nagy nyomorúságomban kevés vigaszom e néhány kötet tanulmányozása. Mindennapi szellemi, lelki táplálékom, s így elfeledkezem olykor arról, milyen tűnékeny a gyarló emberi lét és mily bizonytalan a sorsom. Sohasem tudhatom, mit hoz a holnap, talán a halálom. Nem fiatal életemet féltém, a szégyen gyötör inkább s az a tudat, hogy hulló vérem beszennyezi a Brandenburgi Házat. Sajnálom, hogy beteljesedik végzetem és már semmit sem tehetek ezért az országért, mely nekem szülőházam és ezért a jobb sorsra érdemes népért, amelynek – úgy tűnik – csak a szenvedés jutott osztályrészül. Külön fájdalom, hogy mindezért a nekem életet adó atyám a felelős elsősorban, ki most fékezhetetlen vak dühében oly cselekedetekre vetemedik, amelyek valóban az örület határát súrolják. Bizonyára már értesült arról, hogy kedves barátomat, Katte hadnagyot kivégeztette és Doris Rittert, akihez igaz szerelemmel vonzódtam, a parancsára halálra kövezték. Fájdalmam gyógyíthatatlan, kínom határtalan. Be kell vallanom ugyanakkor pirulva, hogy itt életkörülményeim jobbak, mint a berlini palotában. Királyi atyám, hogy a katonás, spártai életmódhoz szoktasson, olykor megparancsolta, a puszta földön háljak, éheztetett vagy undok ételeket tálaltatott fel, a télvíz idején fűtetlen szobában fagyoskodtunk. A vakfegyelem s a fősvénység uralják elméjét. Börtöncel-lám, ha nem is kényelmes, de legalább lakályos, az ételek változatosak és bőse-

gesen állnak rendelkezésemre. Nem vagyok eltiltva semmitől: fuvolázhatok, írhatok, olvashatok s olykor fogadhatom ismerőseimet is. Olykor álmodom s azt hiszem, szabad vagyok. Leghőbb vágyam ilyenkor az, hogy Párizsba utazzak, ám nem a világi hívságok kedvéért, melyekben volt részem bőségesen bohó ifjúságom idején, nem a nők, a Szajna, a monumentális épületek miatt, hanem egyedül azért, hogy Önnel, mélyen tisztelt Voltaire úr, találkozzak.

VOLTAIRE *(Párizsban. Jobbra, elől, reflektorfényben. Ír)* Felséges Uram, mélységesen meghat az az érdeklődés, melyet szerény munkásságomnak szentel. Nem tudom, méltó vagyok-e minderre, s azok az ajándékok, jelzők mind engem illetnek-e valóban, amelyekkel elhalmoz? Külön megindító számomra, hogy ebben a képtelen és ostoba helyzetben is – mely hiszem és remélem, mielőbb szerencsésen megoldódik –, figyelmére méltat. Ne csüggedjen, Felséges Uram! Az európai hatalmak, melyek egyébként hajlamosak az acsarkodásra és marakodásra, most összefogtak az Ön érdekében. A svéd és a lengyel király épp úgy az Ön ügyének a szószólója, mint az osztrák császár. Nem eshet bántódása. Ujjongva és nagy örömmel olvastam állambölcseleti tanulmányát, az Anti-Machiavellit, melyet volt szíves számomra elküldeni. Azt kell mondanom, Felséges Uram, remekművet alkotott! Való igaz, a tökéletes állam nem épülhet másra, csakis tiszta törvényekre, tiszta erkölcsre, ahol nem megengedett a rablás, hűtlenség, igaztalan háborúskodás, sem a szőszegés, kicsinyesség, hiúság, jogtiprás. Semmit nem szeretnék jobban, mint egy olyan országban élni, melyet Ön irányít, Ön épít olyanra, melyben jó élni, s melyről eddig csak a filozófusok és délibáb-kergetők álmodtak.

FRIGYES *(börtönben. Balra, hátul, reflektorfényben. Ír)* Valóban elnyerte tetszését kis tanulmányom? Alig merem elhinni! Az Anti-Machiavelli kis áthallással, ezt bizonyára Ön is észrevette, lehetne Anti-Frigyes Vilmos is – azt kell mondanom, hiszen...

EZREDES *(be)* Felség!...

FRIGYES Igen? ...

EZREDES Felség!... Meghalt a király. *(bosszú csönd után tiszteleg)* Éljen a király!

6. JELENET

(A király dolgozószobája)

STROM Nocsak, nocsak! Kit látnak szemeim? A drága jó Manstein tábornok úr!

MOLENBÖCK *(lába az asztalon)* Frigyes Vilmos – Isten nyugosztalja! –...

STROM ...inkább az ördög...

MOLENBÖCK ...szemefénye! A porosz hadsereg büszkesége!

STROM A rettenthetetlen hadvezér!

MOLENBÖCK A potsdami konyha hőse!

STROM A Fekete Sas fogadói győző!

MOLENBÖCK A kacsák és libák rettenthetetlen ellenfele!

STROM A sörivás országos bajnoka!

MOLENBÖCK A civil szellem sárbatiprója!

STROM Újoncok réme!

MOLENBÖCK Fogadni mernék, ha egy obsitos felriad álmából és veritékezve ébred, akkor valószínűleg vele álmodott!...

MANSTEIN *(ugyanaz a színész játssza, mint Frigyes Vilmost)* Látom, az urak jól szórakoznak. Azt hiszik, eljött az ő idejük. Most már mindent szabad...

STROM És nem is tévedünk nagyot, tábornok úr!

MOLENBÖCK Frigyes Vilmos halott.

STROM Frici főherceg lett a király. Úgy bizony!

MANSTEIN ...És most itt állunk a szakadék szélén, uraim! A hadsereg szét fog zúllani. Az állami kincstár vagyonát széthordják majd a piktorok és a csepűrágók. Elherdálnak mindent. Nem lesz már fegyelem, nem lesz már rend, nem lesz semmi sem, csak anarchia és káosz!

STROM Bizony, új szelek fújdogálnak! ...De azért ne féltsen minket!

MOLENBÖCK Most mi jövünk. A régi garnitúrának, fájdalom, vége. Ejtsünk néhány könnyet érette!... *(összeborul Strommal és imitálják a zokogást)*

MANSTEIN Az urak jobban tennék, ha léha életmódjuk mellett, vagy helyett az ország ügyeivel is törődnének egy kicsit! Az államérdek mindenekelőtt! Gúnyolódni persze sokkal könnyebb! ...Fafejek!

FRIGYES *(Poroszország királya. Be)*

MANSTEIN *(tiszteleg)* Felség!

FRIGYES A tábornok úr audienciát kért...

MANSTEIN *(átad egy papírtekercset)* Felséges Uram, ezúton kívánom benyújtani lemondásomat...

FRIGYES Valóban? ...szabad érdeklődnöm, miért jutott erre az elhatározásra?

MANSTEIN Úgy érzem megöregedtem. A köszvény is kínoz. Hátralévő éveimet, ha Isten is úgy akarja, szeretném birtokomon csendes magányban tölteni.

FRIGYES Értem... Megkockáztathatom azt a feltevést: amennyiben Felséges atyám még élne, a tábornok úr kevesebbet foglalkozna évei számával és kies vidéki birtokára sem vágyna oly intenzíve?

(Strom és Molenböck kuncog)

MANSTEIN Azt reméltem, Felség, hogy döntésemet nem kell bővebben megindokolnom...

FRIGYES Tehát, jól sejtettem. A tábornok úr azt gondolja, hogy nem leszek méltó folytatója atyám örökségének.

MANSTEIN Felség, a gondolataimat itt és most, jelen helyzetben inkább megtartanám magamnak.

FRIGYES Rendben van... *(kezeiben a papírtekercs)* A válaszat pár napon belül írásban fogja megkapni.

MANSTEIN Köszönöm, Felség! *(tisztelőleg, majd enyhe megvetéssel)* Uraim!... *(el)*
 MOLENBÖCK A jó öreg Manstein tábornok! A régi bútordarab...
 STROM Tudod mit, királyom? Nevezd ki engem a helyére! Vezérkari tisztt akarok lenni! Biztos iszom annyit, mint ők!
 MOLENBÖCK Én pedig titkos tanácsos! Azt pontosan nem tudnám megmondani ugyan, hogy az mit jelent, de olyan jól hangzik!
 STROM Tényleg! Komolyan! Emlékszel, mit mondtál nekünk annak idején a nagy lumpolásokkor...
 MOLENBÖCK ...mikor hajnalban együtt tántorogtunk haza...
 STROM ...hogy, ha egyszer király leszel, minden kívánságunkat teljesíteni fogod! *(infantilis)* Tábornok akarok lenni! Tábornok! Tábornok!
 MOLENBÖCK Titkos tanácsos!... Vagy inkább tartományi kormányzó!
 FRIGYES Ostobaság! Ami volt, elmúlt! Vegyék az urak tudomásul! Féltre a butaságokkal! Frici főherceg meghalt: én a király vagyok! *(el)*
(Strom és Molenböck összenéz és tanácstalanul széttárják a karjukat)

7. JELENET

(A király dolgozószobája)

VOLTAIRE Tehát azt mondja, tisztelt uram, hogy ön itt afféle mindenese?
 HIRSCH Tulajdonképpen, igen. Úgy is fogalmazhatnék, hogy a megboldogult Frigyes Vil móssal afféle kereskedelmi jellegű munkakapcsolatban álltam.
 VOLTAIRE Üzletember?
 HIRSCH A legteljesebb mértékben.
 VOLTAIRE ...És mivel kereskedik?
 HIRSCH Hát, nézzük csak! ...ezzel-azzal... Egyszóval mindennel.
 VOLTAIRE Remek! Maga az én emberem. Pillanatnyilag ugyanis átmeneti pénzzavarban vagyok. Tudja, hogy van ez!
 HIRSCH Én ne tudnám, kérem!...
 VOLTAIRE Párizsból hosszú az út idáig. Postakocsi, útiköltség, szállás...
 HIRSCH *(gyakorlatias)* Mit akar eladni?
 VOLTAIRE Egy festményt... Watteau: Szerelmi lecke...
 HIRSCH ...és milyen fokú?
 VOLTAIRE Micsoda?
 HIRSCH A szerelmi lecke. Mert alapfok esetén nehéz dolgunk lesz. Közép- vagy pláne felsőfok esetén viszont viszik, mint a cukrot.
 VOLTAIRE Bölcs beszéd! Szeretem az értelmes embereket. Hát... azt hiszem, olyan középhaladó.
 HIRSCH Meglátom, mit tehetek! Mikorra kell a pénz?
 VOLTAIRE Tegnapra.

HIRSCH Azt nem tudom garantálni, de ha holnap dél körül...

VOLTAIRE Jó! Azt hiszem, tisztelt uram, mi is gyümölcsöző munkakapcsolat elébe nézünk!

FRIGYES *(be. Kezét csókol Voltaire-nek.)* Drága mester! Mióta várok erre a pillanatra! Alig merem elhinni...

VOLTAIRE Zavarba hoz, Felséges Uram!

FRIGYES Jól utazott? Remélem, nem váraoztattam meg?

VOLTAIRE Ó, egyáltalán nem! Így volt szerencsém Hirsch úrral megismerkedni.

FRIGYES Azt hiszem, Hirsch úr meglehetősen alkalmatlan időpontot választott a látogatásra...

HIRSCH Én is azt hiszem, Felség... az a néhány számla meg úgy is várhat...

FRIGYES Azokkal forduljon a kamarához! Amennyiben pedig szükségünk lesz a szolgálataira, majd értesítjük.

HIRSCH Igenis, Felség! *(meghajol)* Uram!... *(el)*

FRIGYES Milyen prózai dolgok! Ebben a történelmi percben...

VOLTAIRE Mióta várok erre a találkozásra, Felséges Uram! Nem is olyan rég még az életéért aggódtunk, s most Poroszország királyát tisztelhetjük Önben! Soha nem adatott még az emberiségnek ily történelmi kegy! Annyi nyomorúságos esztendő, oly sok gyötrelme után végre az a férfiú foglalhatta el az őt megillető trónt, aki arra a leginkább alkalmas! Aki filozófusok és művészek tanítványa, aki tudós, író, költő s mindezek közül is egyike a legkiválóbbaknak...

FRIGYES Igazán megtisztelő mindezt a Század Legfénylőbb Szellemének szájából hallanom! Hiszen ön szellemi atyám, bizalmasom, gyóntatóm, tanárom...

VOLTAIRE Mindenkinek ily tanítványt kívánok, Felséges Uram! Az Anti-Machiavelli például remekmű! Már el is küldtem hágai kiadómnak. Hamarosan megjelenik.

FRIGYES Azt hiszem, még korai lenne. Szeretném még egyszer átfutni. Úgy érzem, bizonyos dolgok immáron túlhaladtak. Eljárt felettük az idő. Ha lenne szíves értesíteni a kiadót...

VOLTAIRE Csak azt tudom ismételni, Felséges Uram, az Anti-Machiavelli remekmű!

FRIGYES Igazán lekötelezne...

VOLTAIRE Ahogy gondolja! Még ma írok egy levelet...

FRIGYES Köszönöm! *(lassú, ünnepélyes mozdulattal Voltaire fejére helyezi a koronát)* Viselje most az, aki arra a leginkább méltó! *(állnak szótlanul)*

II.

8. JELENET

(Pár hónappal később, ugyanott)

FRIGYES Kimondhatatlanul örülök, kedves Mester, hogy átnézte silány tákolmányaimat, melyeket nagyképűen költeményeknek bátorkodtam nevezni. Végtelenül hálás vagyok mindazért az útmutatásért, mellyel volt szíves ellátni, s amelyben a jószándékú segítőkészségére ismertem – immáron nem először.

VOLTAIRE Zavarba hoz, Felséges Uram! Azt hiszem, ez a legkevesebb, amit tehettem. Attól tartok azonban, így sem tudom viszonzni mindazt a kegyet, mellyel napról napra elhalmoz.

FRIGYES Hiszem, hogy nem érdemtelenül... Többet is megérdemelne, de sajnos a lehetőségeink szűkösek.

VOLTAIRE Elkényeztet, Felséges uram!

FRIGYES Az Ön lángelméje beragyogja a porosz királyi udvart. Hálát adhatok a Sorsnak, hogy a vendégeim közt tisztelhetem.

VOLTAIRE Remélem, Felséges Uram, hamarosan Berlin is olyan szellemi központtá válik, amely méltó a nagyvilág megbecsülésére. Az Ön korszakalkotó nagy műve, az Anti-Machiavelli, hiszem, még csak az első fecske. A legszebb reményekre jogosít.

FRIGYES Korainak tartom a megjelentetését. Ma már sok mindent másképp gondolok, mint annak idején. Tudja, hogy van ez: „változnak az idők és velük változunk mi is...”

VOLTAIRE A kiadó annak idején későn kapta meg a levelem, addigra a könyv már megjelent és az utcára került, de biztosíthatom, én ezt csöppet sem sajnálom. Rövid idő alatt az európai udvarok kedvenc olvasmánya lett...

FRIGYES Én azt gondolom, túlságosan idealista. Egy fiatalember képzeleti és álmai...

VOLTAIRE ...egy tisztaszívű és tisztán látó, nagyformátumú politikus gondolatai a hatalomról, a felelősségről, az uralkodásról, a jogról...

FRIGYES Kedves, hogy ezt mondja!... *(rövid szünet)* Be kell vallanom, Mesterem, kellemetlen helyzetbe kerültem... Nem is tudom, hogy kezdjek hozzá...

VOLTAIRE Igen, Felség?...

FRIGYES Az udvarban szárnyra kapott kósza hírekről van szó...

VOLTAIRE Értem... Valamiféle pletykára gondol... Szerény tapasztalatom szerint ez épp úgy hozzátartozik egy főúri rezidenciához, mint a féreg az almához...

FRIGYES Most talán több ez, mint holmi pletyka... Kétes üzletekről suttognak, váltohamisításról, uzsorakamatról, vesztegetésről...

VOLTAIRE Ezek valóban csúnya dolgok, Felség... És kit gyanúsítanak mindezzel?

FRIGYES Önt, Mesterem.

VOLTAIRE Engem?...

FRIGYES Ahogy mondom... Hirsch úr személye nem ismeretlen előttünk. Boldogult atyámnak megbízható üzlettársa volt és szolgálataira nekünk is szükségünk van, s bár ügyleteit olykor... hm... homály fedi, mi ezeket nem firtatjuk az „élni és élni hagyni” elv alapján. De Ön a porosz udvar legfénylőbb csillaga, Önre nem vetülhet a gyanú árnyéka sem!

VOLTAIRE Azt kell mondanom, Felséges Uram, az emberek olyan sok mindent beszélnek össze-vissza! Amíg erről csak suttognak...

FRIGYES Utána néztem ezeknek a pletykáknak és nem vagyok meggyőződve arról, hogy hamisnak bizonyulnának.

VOLTAIRE Felséges Uram nyomoztatott ezek szerint...

FRIGYES Csak tisztán akarok látni ebben az ügyben. Mindenekelőtt az Ön érdekében...

VOLTAIRE Azt gondolom, nem titok: Hirsch úrral valóban üzleti kapcsolatban állok szerény jövedelmem kiegészítendő...

FRIGYES *(némi éllel)* Miért lenne szerény a jövedelme? Nemrégiben neveztem ki udvari kamarásnak, tisztességes fizetéssel...

VOLTAIRE... Szabadjon megjegyeznem, Felséges Uram, első találkozásunkkor a dupláját ígerte...

FRIGYES Mint már említettem, szűkösek a lehetőségeink. Így is megegyezik a havi járadéka a minisztereimével...

VOLTAIRE De én nem vagyok miniszter, Felség!

FRIGYES Valóban... De lássa be, nem adhatunk többet! Ez az ország mélységesen-mély szakadékba zuhant az elmúlt években. Erkölcseleg is, anyagilag is. Összébb kell húznunk a nadrágszíjat!

VOLTAIRE Megértem...

FRIGYES Helyes!... Akkor, legyen szíves, tegyen pontot ennek a kellemetlen ügynek a végére! Nem szeretném, ha bemocskolódna így vagy úgy, s ezzel foltot ejtene a mi becsületünkön is!...

VOLTAIRE Távoll álljon tőlem, Felséges Uram!...

FRIGYES Higgye el, nekem fáj a legjobban, hogy ezzel kellett előhozakodnom!

VOLTAIRE Ön felelősségteljes uralkodóként gondolkodik és cselekszik...

FRIGYES Örülök, hogy ezt mondja!... És most nézzük ezeket a verseket!

VOLTAIRE Boldogan, Felség!...

(A kézirat fölé hajolnak)

9. JELENET

(Kerti pad)

WILHELMINA Hűvös, északi szél fúj...

KATHARINA *(ugyanaz a színésznő játssza, mint Doris Rittert)* Ha úgy gondolja, indulhatunk, Méltóságos Asszonyom!...

WILHELMINA Várjunk még egy kicsit! Szeretem a naplementét...

KATHARINA A Méltóságos Ögróf bármikor megérkezhet.

WILHELMINA A férjem, Katharina kedves, addig nem jön, míg ki nem tombolta a vadászszenvedélyét. Akkor megnyugszik és újra értelmes, felnőtt ember benyomását kelti. De amíg egyetlen zergét is talál a hegyekben...

KATHARINA *(megborzong)* Gyűlölöm a vadászatot!

WILHELMINA Miért? Mert kegyetlen és véres?

KATHARINA Mert kegyetlen és véres... és fölösleges... és embertelen...

WILHELMINA ...tudod, én szerettem volna néha legalább annyi esélyt kapni a sors-tól, mint egy erdei vad. Mert úgy gondoltam, hogy az jár nekem. Ma már tudom, hogy az embernek nem jár semmi alanyi jogon. Olykor még az élet lehetősége sem... Se víz, se levegő, se szeretet, semmi...

KATHARINA Mért mondja ezt, Asszonyom?

WILHELMINA Egy zergének nem kell odasétálnia a puskacső elé. Megbújhat a sűrűben vagy a sziklák közt, barlangban, havas szirteken, ahová már nem követi senki... s ha mégis, jó szerencséje egy kocavadász útjába terelheti, aki három lépésről sem képes eltalálni... Megmenekülhet...

KATHARINA Rosszkedvű ma, Asszonyom...

WILHELMINA Az apám király volt. Amikor meghalt, az öcsém lett a király és hivatalból nekem is kellett adni valami címet. Hozzáadtak a bayreuth-i ögrófhhoz. Meg sem kérdezték, akarom-e vagy sem? Szeretem-e vagy nem?...

KATHARINA Menjünk, Asszonyom!...

WILHELMINA Várj! Tudod, miért mondom ezt neked? Mert te szerelmes vagy.

KATHARINA *(ballgat)*

WILHELMINA Örülten, kábultan, mámorítóan, boldogan és reménytelenül szerelmes vagy... Mert te a királyt szereted.

KATHARINA *(az arca elé kapja a kezét)* Asszonyom!!

WILHELMINA *(kis csönd után)* Irigyellek, kedves! Irigyellek tizenhét esztendő minden hamvasságáért, tisztaságodért és ezért a végzet-adta csodáért, amelyben, remélem, egyszer az életben még nekem is lesz részem...

KATHARINA Asszonyom a szívembe lát...

WILHELMINA *(megvonja a vállát)* Tapasztalt vagyok, bár azt hiszem, nők esetében ez nem valami hízelgő jelző...

KATHARINA Annyi esélyem sincs, mint az erdei vadnak...

WILHELMINA Lehet... De én azt hiszem, az embernek fontosabb az, hogy szeressen valakit, mint az, hogy őt szeressék... Hogy szerelmesére, mint a karácsonyfára a díszeket, ráaggassa szeretetének minden kis ékét és girlandját...

KATHARINA Ön nagyon jó hozzám, Asszonyom...

(Kis csönd)

WILHELMINA *(feláll)* Gyere, menjünk! Hideg van... *(Katharinával el)*

(Strom előbújik egy fa mögül, leül a padra és almát eszeget)

10. JELENET

(Szalon Bayreuthban)

FRIGYES Igazán megtisztelő mindannyiunk számára, kedves Caffarelli, hogy elfogadta a meghívásunkat! A világ leghíresebb operaénekeسه szerény udvarunkban!...

CAFFARELLI Én köszönöm a szívélyes invitálást, Felség! Valóban meglepett ez a kedves fogadtatás és bátran mondhatom, örömmel jöttem. Ez a város gyönyörű, az emberek szeretetreméltóak, a zenekar kitűnő, a kollégák is tehetségesek...

STROM Már az attól függ, hogy kiket nevez Ön kollégáinak, ugye? Mert, hogy maga volt az egyetlen kasztrált énekes a színpadon...

CAFFARELLI *(összerezzzen)*

MOLENBÖCK Az az igazság, hogy én se hallottam még kasztráltat. Nekem – már megbocsásson! –, olyan természetellenesnek tűnik ez a hang, dehát ízlések és pofonok különböznek...

KIEL *(ugyanaz a színészjátéka, mint Kattét. Szabadkozók)* Elnézést, Caffarelli mester, de az urak járatlanok a zeneművészet terén...

STROM ...sőt, mondjuk meg őszintén, a Nagy Szent Művészet, mint olyan, távol áll tőlünk...

CAFFARELLI *(kényszeredetten mosolyog)* Senki sem tökéletes...

MOLENBÖCK Érdekes ezt a mondatot az Ön szájából hallani...

STROM Én, a magam részéről, a színházban csak a balettet szeretem, de azt is csak a lányok miatt.

MOLENBÖCK Tényleg, Caffarelli úr, hogy van maga a nőekkel? Úgy értem, mire gondol egy herélt...

FRIGYES Molenböck úr!...

MOLENBÖCK Tehát ...mire gondol egy kasztrált, mikor ezek a fiatal kóristalányok úgy körbelengik?

CAFFARELLI Csak a zenére koncentrálok...

STROM Ja, úgy könnyű!

FRIGYES Kiel hadnagy úr, a szárnysegédem, bizonyára tölt valami innivalót...

(iszogatnak)

MOLENBÖCK *(ő is spicces)* Nem tudom az urak hogy vannak vele, de én ma már alapoztam egy kicsit...

STROM Javaslom, az olümposzi magasságokból ereszkedjünk vissza a hétköznapok szürkeségébe...

MOLENBÖCK Szóval ennyit a kultúráról!...

STROM ...az imént épp arról beszélgettünk Molenböck barátommal, hogy a mai világban milyen nehéz megbízható személyzetet találni.

MOLENBÖCK Valóban! Manapság egy valamirevaló szobalány igazi kincs.

STROM Önnek mi erről a véleménye, signora... signore Caffarelli?

CAFFARELLI *(dühös)* Én meg vagyok elégedve az inasommal.
MOLENBÖCK Az inas az más tézta!...
STROM Ja, úgy könnyű!
MOLENBÖCK De nézzen csak szét! Minden piszkos!
STROM Koszos! Hát nem takarít itt senki?!
MOLENBÖCK Nézzük például ezt a műremeket! *(egy kis puttó szobrot tisztogat a zsebkendőjével)* Poros! Szerinted, barátom?...
STROM Felháborítóad redvás!
MOLENBÖCK Kisül a szemem a szégyentől!
STROM *(biztatóan)* ...hát akkor, magad uram, ha szolgád nincs!
MOLENBÖCK *(néhányszor megköpdösi a zsebkendőt és gőzerővel takarít)* A füle mögött is meg kell mosni...
STROM *(becsípett)* Ott mindig elfelejtik ezek a huncut gyerekek...
MOLENBÖCK A nyakáról meg fél marék kosz jött le...
STROM Ki kell rúgni a szobalányt! Felséges királyom, életem-halálom kezédbe ajánlom, ezúton követelem, hogy rúgjuk ki a szobalányt!... Csak még előbb jól meg kell!... *(füttyent egyet)*
MOLENBÖCK A hóna alatt nem tudom, mert annyira ficáncol!... Nagyon csikis!
STROM Eleven kis kölyök!... A köldökére vigyázz, az érzékeny!...
MOLENBÖCK Mehetek lejjebb is?...
STROM Na, ott meg pláne érzékeny!... Csak óvatosan simogassad, még baja eshet!
CAFFARELLI Felséges Uram, nem tetszik nekem ez a játék!
FRIGYES Nekem sem... Hagyják abba az urak! Micsoda modortalanság!
KIEL Az urak valószínűleg többet ittak a kelleténél...
MOLENBÖCK *(elteszi a zsebkendőt)* Kérem, minket a legjobb szándék vezérelt...
STROM Nem tudjuk elviselni a tisztátalanságot...
MOLENBÖCK ...feláll a szőr a hátamon tőle...
STROM ...nekem is feláll...
MOLENBÖCK Caffarelli úrnak is feláll?
CAFFARELLI *(szedelőzködik)* Későre jár, lassan indulnom kell...
FRIGYES Ne siessen még! Úgy tudom, Strom úr szeretné Önt meglepni valami csekély ajándékkal...
CAFFARELLI Valóban?
STROM *(ünnepélyesen átad egy kis szelencét)* Caffarelli úr! Hódolói nevében, a mai szép este emlékére!...
CAFFARELLI *(nézegeti a ládikát)* Mi van benne? Köszönöm szépen!...
STROM Orrszarvútülök-reszelék...
MOLENBÖCK ...állítólag jót tesz a férfiasságnak!
CAFFARELLI *(ledobja a szelencét, sikoltozva kirohan és bevágja maga mögött az ajtót)*
STROM *(röhögve Molenböck nyakába borul)* Micsoda pojáca!
MOLENBÖCK Elsőrangú előadás volt, Felség!

KIEL Az urak jellemét eddig is ismertem, de most túl messzire merészkedtek! Szégyeljék magukat!...

FRIGYES Hagyja csak, Kiel hadnagy úr! Molenböcknek igaza van: elsőrangú előadás volt! Minden a tervek szerint zajlott.

KIEL A tervek szerint? Felső azt akarja mondani, hogy...

FRIGYES Ezt a remek kis jelenetet én találtam ki... Büszke vagyok rá!... Kiváló dramaturgia, remek ötletek, felkészült színészek...

KIEL Felső, nem tudom elhinni, hogy ennek a barbár játéknak Ön lett volna az értelmi szerzője! Ön, aki olyan sokat tud a szenvedésről, így megalázzon egy embert, egy nagy művészt!...

FRIGYES Drága hadnagyom, ne fogja fel ilyen tragikusan a dolgot! Fel akartam dobni egy kicsit az est hangulatát.

STROM Sikerült!

MOLENBÖCK De még hogy!... Hajaj!

KIEL Felső, meg kell mondanom, rosszul érzem most magam ebben a teremben és szégyenkezem is...

FRIGYES *(széttárja a kezét)* Sajnálom, hogy ennyire a szívére vette ezt a dolgot! Ha menni akar, menjen! Nem tartóztatjuk...

KIEL *(tisztelőleg)* Felső!... *(biccent)* Uraim!... *(el)*

FRIGYES *(iszik és hosszasan néz Kiel után)* Ki fogom rúgni...

MOLENBÖCK Ostoba fickó! Semmi humorérzéke...

STROM Erkölcsösöz! Miért nem megy az ilyen papnak?!...

FRIGYES Strom, kiváló színészi alakításodért ezennel kinevezlek a szárnysegédemmé! Ezt a fickót meg holnap kirúgom...

STROM Köszönöm, Felső!

MOLENBÖCK Megjegyzem, az én alakításom is briliáns volt...

FRIGYES *(mintha lovaggá ütné)* Molenböck, te ezentúl titkos tanácsos vagy!... Puktum!... Na, erre iszunk!

(isznak)

MOLENBÖCK Köszönöm, Felső! Nekem máris lenne egy szuper titkos tanácsom...

STROM Állj!... Azt, hogy rúgjuk ki a szobalányt, azt az előbb én már javasoltam!... Csak előtte inég...

MOLENBÖCK Ez se rossz ötlet, de az enyém jobb: rúgjuk ki a franciát is!

STROM *(térdre borul)* Molenböck, te zseni vagy! Hogy ez nekem nem jutott eszembe!

MOLENBÖCK Sokba kerül... és nem hozza be az árát... Nem hatékony!

STROM Csak viszi a pénzt, csak viszi!...

FRIGYES Voltaire-re egyenlőre még szükségem van. Nagy terveket forgatok a fejemben...

MOLENBÖCK És aztán?...

FRIGYES *(megvonja a vállát)* Nem tudom, majd meglátjuk... Az ember kifacsarja a citromot, aztán eldobja a héját...

STROM Felség, ha már ennyire bőkezű volt a mai napon, s így megörvendeztetett minket, szeretnék én is örömet okozni...

FRIGYES Igen?...

STROM Kihallgattam ma egy beszélgetést...

MOLENBÖCK Na, várjunk csak! Az a titkos tanácsos feladata! Ne üsd bele az orrod a dolgaimba!

STROM Akkor még nem voltál titkos tanácsos...

FRIGYES És?...

STROM Katharina szerelmes Felségedbe...

FRIGYES *(mozdulatlanná dermed)*

MOLENBÖCK Katharina? Katharina Mayr? A Méltóságos Ögrófnő komornája?...

Hű, az nagyon jó nő!

STROM Az egy kincs, Felség! Becsületemre mondom, az egy csoda!

MOLENBÖCK Hét határban nincs párja! Megvan annak mindene: elől, hátul, szóval...

(Frigyes arca elkomorul, az aranyifjak arcáról lehervad a mosoly)

FRIGYES Menjetek kifelé!... Gyerünk!...

STROM Én azt hittem...

FRIGYES *(a földhöz vágja a poharát)* Mi lesz már!... Hülyék!...

STROM *(miközben Molenböckkel iszkol kifelé)* ...hogy örülni fog neki...

(Frigyes egyedül, áll hosszasan, majd lerogy egy székre és lassan a kezébe temeti az arvét)

11. JELENET

(Wilhelmina lakosztálya)

VOLTAIRE *(leteszi az asztalra a csészét)* Méltóságos Asszonyom, ez a csokoládé fenomenális volt!

WILHELMINA Magam készítettem...

VOLTAIRE Ön valóságos konyhaművész!...

WILHELMINA Azt azért nem mondanám... Be kell vallanom őszintén: bár esteledik, de ez volt az első hasznos tevékenységem a mai napon... Főzőcskéztem egy kicsit... A kötés és a horgolás már a könyökömön jön ki...

VOLTAIRE Jőmagam mindig is a csendes, vidéki életre vágytam... Délutáni szunyókálás, hosszú séták a szűk erdei ösvényeken, csónakázás a tavon, a hazatérő csorda kolompja... Ám a végzet úgy hozta, hogy ez soha nem adatott meg. Mozgalmasan éltem, talán a véletlen akarta így, talán a természetemből fakad...

WILHELMINA Egy író élete annyira izgalmas lehet, más, mint a miénk, földi halandóké!...

VOLTAIRE Ha arra gondolok, Méltóságos Asszonyom, hogy több alkalommal volt szerencsém... illetve szerencsétlenségem tanulmányozni belülről a Bastille falait és

saját hazámból száműzve, idegen földön tengődtem hosszú esztendőkön keresztül, meg kell mondanom, eddigi pályám valóban mozgalmasnak bizonyult... Nem, mintha büszke lennék erre, sőt!... Egy író írjon, az a dolga és ne meneküljön!...

WILHELMINA Akkor Ön nem érthet meg engem: nem tudja, mi az az unalom...

VOLTAIRE Én ne tudnám?!... Asszonyom, ebben az esetben azt kell mondanom, Ön nem ismeri a párizsi irodalmi életet!

WILHELMINA Az én éveim a vadászszezonok szabják meg: télen a zerge, nyáron a vadkacsa, tavasszal a szalonka, ősszel a szarvasbögés...

VOLTAIRE A méltóságos Öörgróf szenvedélyes vadász...

WILHELMINA *(nyugodtan)* Az... De mondhat bátran szenvedélyes szoknyavadászt is.

VOLTAIRE Méltóságos Asszonyom tréfál!...

WILHELMINA A legkevésbé sem... Nézze, Voltaire úr!... A férjem kétszer olyan idős, mint én. Abban a korban van, amikor a férfiak rajonganak azokért a trágár és nagyszájú nőkért, akik asztal tetején táncolnak, visítva kacagnak a kétértelmű disznó vicceken és szenvedélyesen odaadóak az ágyban...

VOLTAIRE Talán tévedni méltóztatik...

WILHELMINA Ebben az egyben soha!... Ha itthon van, akkor a cselédeket hajkurássza... Néha a szemem láttára... Jobb, ha elmegy vadászni!... Legalább a nyilvánvaló szégyentől megkímél, de akkor is a vaddisznók és a falusi lányok után koslat...

VOLTAIRE Képzeli...

WILHELMINA Azon már rég túl vagyok! Sajnos... Pedig nekem is van önbecsülésem, én is nő vagyok...

VOLTAIRE Méltóságos Asszonyom ezt azonnal észrevettem!...

WILHELMINA Kérem, ne gúnyolódjék! Én komolyan beszélek...

VOLTAIRE Én is... Ön nagyon szép... Kedves és vonzó...

(Kis csönd)

WILHELMINA Sötétedik... Legyen szíves húzza el a függönyöket és gyűjtsa meg a gyertyákat!... Ha megkérhetném...

VOLTAIRE Természetesen, Asszonyom!...

WILHELMINA ...a komornámat reggel elbocsátottam és az új csak holnap érkezik... Ma kivételesen egyedül maradtam...

VOLTAIRE *(a gyertyákat gyűjtogatja)* Ó, de sajnálom!... Olyan kedves lány... Nem volt vele megelégedve?

WILHELMINA Nagyon szerettem. Tisztaszívű és végtelenül becsületes...

VOLTAIRE Akkor nem értem...

WILHELMINA Csúnya ügy... A napokban eltűnt az egyik arany nyakésem, ma reggel pedig megtaláltuk Katharina szekrényében...

VOLTAIRE Ó!... Akkor mégsem volt olyan becsületes a hölgy...

WILHELMINA Voltaire úr, maga nem ért semmit: az a lány akkor lopta el azt a nyakéket, amikor én, vagy Ön.

VOLTAIRE Akkor tényleg nem értem... Ezek szerint azt gondolja, hogy ártatlan?

WILHELMINA Nem gondolom, hanem tudom... És azt is tudom, hogy mi történt és miért történt...

VOLTAIRE Kíváncsivá tesz...

WILHELMINA *(nyugodt)* A nyakéket Frigyes lopatta el valamelyik titkos tanácsosnak nevezett léhűtőjével, aki becsempészte azt Katharina szekrényébe.

VOLTAIRE *(megrökönyödik)* Asszonyom, ezt nem mondhatja komolyan!

WILHELMINA A legkomolyabban, Voltaire úr!

VOLTAIRE De miért tett volna ilyet?!

WILHELMINA *(mosolyog)* Ön híres író, filozófus, az emberi lélek kiváló ismerője... Bizonyára sejt valamit...

VOLTAIRE *(hallgat)*

WILHELMINA Katharina szerelmes Frigyesbe... és ő erre rájött... és így szabadult meg tőle...

VOLTAIRE De miért, az Isten szerelmére?!

WILHELMINA Azért, mert Frigyes már nem képes szeretni senkit, legfeljebb önmagát. Képtelen a szeretetet viszonyozni. Amióta királlyá koronázták, teljesen megváltozott.

VOLTAIRE Ezt nem tudom elhinni...

WILHELMINA Kiel hadnagyot, a szárnysegédjét is áthelyeztette és az egyik talpnyalóját nevezte ki a helyére... Ha jól emlékszem, Ön nem beszéli a nyelvünket?

VOLTAIRE Méltóságos Asszonyom, én németül legfeljebb iszappakolást és vajás pirítóst tudok kérni!

WILHELMINA „Nomen est omen” ...névben a végzet... Tudja, a Kiel nálunk, többek közt, hajógerincet is jelöl. Azt a súlyt, amely visszaállítja a hajót a helyes irányba, hogy megtartsa szilárdságát... Ez a biztos pont volt a hadnagy Frigyes számára: megóvta a kilengésektől akár erkölcsileg, ha úgy tetszik, akár... hm... ténylegesen az átmulatott éjszakák után... Most őt is elverte magától...

VOLTAIRE Megrémít, Asszonyom!

WILHELMINA Én is félek... Olyan dolgokat látok, amelyeket nem szeretnék látni, s nem tudom, mi lesz ennek a vége... Remélem, nem az, amire gondolok... *(Voltaire karjára teszi a kezét)* Ugye, számíthatok a segítségére?

VOLTAIRE Természetesen, bár nem vagyok benne biztos, hogy jelen helyzetben mit tehetnék...

WILHELMINA Maga olyan okos, előrelátó, megbízható...

VOLTAIRE Megtisztel, Asszonyom!...

WILHELMINA Frigyeset megrészegítette a hatalom. Emlékszik, mit mondtak a régiek: „A hatalom megront, az abszolút hatalom abszolút megront...”

VOLTAIRE Pusztán erről lenne szó?

WILHELMINA Nem hiszem... Nehéz ezt épp nekem kimondanom, de az alma nem esik messze a fájától: Frigyes apánk vére. Ugyanolyan vad, fékezhetetlen, cinikus, fősvény...

VOLTAIRE Nem rég a napi gyertya – és csokoládéadagomat a felére csökkentette...

Igaz, Európa Legfénylőbb Szellemének nevezett, de ezen a téren konzervatív vagyok: inkább olvasok gyertya mellett, semmint szellemem fényénél...

WILHELMINA Boldogult atyánk is ilyen volt: csak az óriás katonáira nem sajnálta a pénzt. Mindene volt a hadsereg, a katonaság, a vakfegyelem... Nekem is lovagolnom kellett, vívni, vadászni... *(lassan kigombolja a blúzát és megmutatja a bal mellén az apró heget)* Látja, ez is egy vadászbalesetből származik...

VOLTAIRE *(leesik az álla)* Szép... úgy értem... csúnya... ez a kis heg... de annyira azért nem... *(közelebb hajol)* ...alig látszik... a heg...

WILHELMINA *(megfogja Voltaire mindkét kezét, majd lágyan szájon csókolja)* A komornámra ma nem számíthatok... Segítene levetkőzni?...

VOLTAIRE *(mohón)* Hogy a fenébe ne!!... *(nyel egyet)* Természetesen, Asszonyom!...

WILHELMINA Fújja el a gyertyákat... Maga kis csacsi!... *(el)*

VOLTAIRE *(félre)* Kis csacsi?!... Csödörnek érzem magam!... *(elfúj néhány gyertyát és zsebre teszi azokat, majd a többit is eloltja és a szürkeületben Wilhelmina után el)*

12. JELENET

(Voltaire dolgozószobája)

VOLTAIRE *(dühösen javítgatja a király verseit)* Unom már ezt a rabszolgamunkát! Felséges Urunk idehozza a szennyesét, hogy mossam ki! Írjak valami használhatót a fürmedvényeiből! Először is, ha franciául akar verset írni, tanuljon meg franciául!... Németül sohasem tudott...

HIRSCH Azt kell mondanom nehéz szívvel, a Felség egyetlen nyelvet sem beszél tökéletesen.

VOLTAIRE Aki költői babérokra vágynak, az előbb inkább olvasson és csak aztán írjon!...

HIRSCH ...és főképp válassza meg jól a tanítómesterét!

VOLTAIRE Ezzel meg mit akar mondani?

HIRSCH Azt rebesgetik, a király mostanában egy fiatal francia költőt pátyolgat... s mintha olyat is mondott volna nemrégiben, hogy az Ön napja leáldozóban...

VOLTAIRE Az én napom leáldozóban?! Most vagyok alkotóerőm teljében!

HIRSCH ...s Ön gyakran dogmatikus...

VOLTAIRE Mindig is a gondolat szabadságát hirdettem! A király nincs tisztában a fogalmakkal! De én majd készítek neki egy szótárt... egy frígyes–francia szótárt, hogy szembesüljön önmagával! Ha a király azt mondja: „barátom”, az franciául azt jelenti: rabszolgám...

HIRSCH Egy királynak nincsenek barátai, ő mindig magányos...

VOLTAIRE „Boldoggá teszem”, értsd: megtűröm, amíg szükségem van rá...

HIRSCH A hatalom mindig számító: nem a két szép szeméért hívta Önt Berlinbe...

Kellett egy név, egy nagy név, akire hivatkozhat...

VOLTAIRE „Vacsorázzon velem ma este” azt jelenti: nevetségessé teszem ma este.
 HIRSCH Látja, ezért nem lett volna szabad a király pártfogásában bíznia! Azt hitte, ő
 majd elkendőzi a maga kis piszkos ügyeit, de tévedett! Megpróbált átverni...
 VOLTAIRE Tisztességes alkut ajánlottam!
 HIRSCH Mindig is számító volt és haszonleső...
 VOLTAIRE Akár csak maga!
 HIRSCH De én ismertem a határokat és betartottam a játékszabályokat... Ön pedig
 mohó, a végtelenségig az... és most elbukott... Nem tehet mást mint, hogy meg-
 várja a bíróság ítéletét... És addig is mossa a király szennyesét... *(el)*
 VOLTAIRE *(dühödten félresöpri a papírlapokat)*

13. JELENET

(Frigyés dolgozószobája)

VOLTAIRE Átnéztem a verseit Felsőség, s bátran mondhatom...
 FRIGYES *(szinte oda figyel, a katonákat rendezgeti a terepaszton)* Tegye csak le őket valahova...
 VOLTAIRE Látom, alkalmatlan a pillanat...
 FRIGYES A legjobbkor jött, barátom! Történelmi pillanat tanúja lehet.
 VOLTAIRE A király játszik...
 FRIGYES *(elgondolkodva)* A király játszik... *(lassan tologatja a bábukat)* A király nagyban
 játszik...
 VOLTAIRE Felsőged talányosan fogalmaz... Kíváncsivá tesz...
 FRIGYES Amit itt lát, barátom, az a Szilézia elleni támadás terve.
 VOLTAIRE *(megrökönyödve)* Felsőged rossz tréfát űz velem!
 FRIGYES Lehet, hogy tréfának rossz, de tervnek kitűnő!
 VOLTAIRE Az Ön humorérzékét már volt alkalmam többször megcsodálni, de ez az
 otromba vicc!...
 FRIGYES Ez az otromba vicc az első ágyúlövésig az... utána már háborúnak hívják...
 VOLTAIRE Felsőged a tűrőképességemet akarja próbára tenni?
 FRIGYES *(nyugodt)* Szó sincs róla! Komolyan beszélek.
 VOLTAIRE Szilézia Ausztriához tartozik...
 FRIGYES Most... De nem volt ez mindig így és nem is lesz örökké.
 VOLTAIRE Háború Ausztria ellen?!
 FRIGYES Egy omladozó Ausztria ellen: a császár haldoklik... Fiú örökös nincs...
 VOLTAIRE De Poroszország elismerte Mária Terézia örökösödési jogát! A
 Pragmatica Sanctio...
 FRIGYES A Pragmatica Sanctio egy papírdarab... Az első szél elfújja.
 VOLTAIRE Felsőged semmibe veszi a jogot és a törvényt!
 FRIGYES Talán igen..., ha az érdekem úgy kívánja.

VOLTAIRE *(kés csönd után kényszeredetten felmeret)* Elég volt a játékból, Felség! Inkább nézzük ezeket a verseket!...

FRIGYES Most nincs időm ilyesmivel foglalkozni! Hamarosan megindulunk...

VOLTAIRE Az a rettenetes gondolatom támadt egy pillanatra, hogy komolyan beszél...

FRIGYES A lehető legkomolyabban!

VOLTAIRE A császár kiállt Önért, midőn boldogult atyja halálra ítélte!

FRIGYES „...Kiállt Önért” ...ez múlt idő... Ez pedig *(körbemutat a terepaszton)* ...a jelen.

VOLTAIRE Iszonyatos tette készül, Felség!

FRIGYES Nevezze, aminek akarja! Azon már rég túl vagyok, hogy moralizáljak és erkölcsi prédikációkat hallgassak.

VOLTAIRE Ártatlanok ezrei fognak meghalni értelmetlenül!

FRIGYES ...de utána új rendet teremtünk ebben az óriási hangyabolyban, melyet Európának hívnak!

VOLTAIRE Felség, én látom az arcát, hallom a hangját, ismerem a mozdulatait, de azt kell mondanom, hogy azt az embert, aki itt áll előttem, még sohasem láttam! Teljesen idegen a számomra.

FRIGYES Majd megszokja... Szilézia olyan, mint egy liszteszsák: ha ráverünk, mindig kihullik belőle valami... És ez még csak az első állomás.

VOLTAIRE Felség, megrémít!

FRIGYES Szilézia után jöhet Lengyelország! Országról országra fogok haladni, mint Nagy Sándor...

VOLTAIRE Ha nem tudnám, hogy Ön írta az Anti-Machiavellit, ezt a vádiratot mindenféle jogtiprás, igazságtalan háború, harácsolás, mohóság ellen...

FRIGYES Megmondtam annak idején: nem lett volna szabad megjelennie! Túláságosan fiatal voltam akkor még...

VOLTAIRE ...néhány hónapja csupán!...

FRIGYES ...és idealista...

VOLTAIRE ...és igazságos... és tisztaszívű... Együtt álmodtunk egy szebb, új világról, ahol megvalósulhatnak a filozófusok eszményei: jog, igazság, szabadság...

FRIGYES Utópia!...

VOLTAIRE Felség, ahogy itt állok és nézem Önt, hallgatom a szavait, valami olyasmit érzek, mint a molnár, aki porig égett malom üszkében kotorászik kétségbeesetten... Legszebb reményeinket látom szertefoszlaní. Mi valamennyien, béke és szabadság-szerető emberek abban bízunk, ha valóban olyan filozófus-király kerül a trónra, aki megélte az előző korszak poklát, testét-lelkét átjárta a szenvedés, lélegzetvisszafojtva menekült a szabad földet jelentő határ felé, szerette az igazságot és gyűlölte az önkényt – akkor jobb lesz a világ...

FRIGYES ...és most egy álommal, egy filozófus-királyal kevesebb... De egy fiatal, becsvágyó katona-királyal több!... Kinek üstökösként ível fel a pályája.

VOLTAIRE Felséged nem az üstököshöz hasonlatos, inkább a Holdhoz... Akkor világított a legszebben, amikor a sötétben bujkált: börtönök mélyén, határmenti er-

dőkben várva a szabadulást... Aztán a napfény megmutatta az igazi arcát: sápadttá vált és fakóvá, és be kell vallanom Felség, félek a holdfogyatkozástól...

FRIGYES Bukás és csőd?

VOLTAIRE Igen, Felség: bukás és csőd.

FRIGYES Ha így van, nem csak az enyém, az Öné is... Lehetett volna a gerincsúly: taníthatott volna, nevelhetett volna, rám kiálthatott volna, hogy „nem szabad, hogy „mindent csak ezt ne!...” Két kézzel ráncigálhatott volna vissza... Nem tette!... Festményeket árult inkább, bóvlit, kétes üzletekbe bonyolódott: elment pénzt keresni... Mert így volt a könnyebb...

VOLTAIRE *(hosszú csönd után)* Lehet, hogy így van... Nem tudom... Kezdjük előlről!

FRIGYES *(lassan ingatja a fejét)* Már nincs visszaút: a tigris megkóstolta az embervért... és már csak az ízlik neki... Ezt kellett volna megakadályoznia!

VOLTAIRE *(nagyot sóhaj)* A vér... A vér, a vér, a vér!... És a hatalom...

FRIGYES Az apám fia vagyok és király...

VOLTAIRE ...meg az árulás, Felség!... A szeretők és a barátok elárulása: erre nincs mentség! Könnyebb egy hadsereget rázúdítani egy országra, mint megfogni valakinek a kezét...

FRIGYES Csőd itt...

VOLTAIRE *(elhúzza a száját)* Azt hiszem, itt is...

FRIGYES Égesse el ezeket a verseket!...

VOLTAIRE Igenis, Felség!...

FRIGYES ...És most menjen! Manstein tábornokot várom, őt bíztam meg az akció lebonyolításával...

VOLTAIRE Még csak annyit, Felség...

FRIGYES Ez nem kérés volt, hanem parancs! A civilek ideje lejárt, most a katonák jönnek...

(Hosszú csönd)

VOLTAIRE *(meghajol)* Igenis, Felség!... *(el)*

FRIGYES *(körbejárja a terepasztalt, halkan)* Háború... Háború... *(crescendo)* Háború!... Háború!... Háború, háború, háború!... *(lassan sötétedik)* Háború... Háború...

(Sötét. Frigyes hangja távolról) Háború... Háború... Háború...

VÉGE